

Tatiana Guapacha Murillo

IMPORTÀNCIA DE LA INFERMERA I L' EDUCACIÓ PER A LA SALUT A LES ESCOLES

TREBALL FI DE GRAU

ÀREA TEMÀTICA: SALUT PÚBLICA I COMUNITARIA

DIRIGIT PER: Sra. Maria Luisa Mateu

Facultat Infermeria

**FACULTAT D'INFERMERIA
Universitat Rovira i Virgili**

TORTOSA 2018/2019

“Cuidar de uno... eso es amor, pero cuidar de cientos... eso es enfermería”. Anónimo.

Agraïments:

Voldria agrair el poder haver fet aquest treball a la meva família, en concret als meus pares per suportar els meus crits i el meu mal humor, per aconsellar-me i reconèixer-me l'esforç durant aquest període. També, als meus amics per suportar-me durant aquest temps que ha durat el treball ja que en ocasions ha estat difícil i m'ha provocat situacions de nerviosisme i d'estrès. Per suportar el meu caràcter i entendre que era un moment on la pressió per treure el treball endavant era el que em feia actuar així.

També voldria agrair-li a la meva tutora, Marisa Mateu, per adaptar-se a mi, al meu horari, interessar-se i proporcionar-me tota la seva ajuda i donar-me els consells adients per millorar el treball.

Per últim, donar gràcies a la persona que ha compartit aquests quatre anys amb mi i que amb aquest treball finalitza una etapa però no la nostra amistat.

ÍNDEX

1. RESUM.....	5 pag.
2. JUSTIFICACIÓ	7 pag.
3. MARC CONCEPTUAL	8 pag.
3.1. INTRODUCCIÓ	8 pag.
3.2. ANTECEDENTS DE LA INFERMERIA ESCOLAR	10 pag.
3.3. INFERMERA ESCOLAR	12 pag.
3.4. PROGRAMES DE SALUT	13 pag.
3.5. QUE ENTENEM PER EDUCACIÓ PER A LA SALUT?	14 pag.
4. OBJECTIUS	15 pag.
4.1. OBJECTIUS GENERALS	15 pag.
4.2. OBJECTIUS ESPECÍFICS	15 pag.
5. METODOLOGIA	15 pag.
5.1. CRITERIS D'INCLUSIÓ I EXCLUSIÓ	15 pag.
5.2. RESUM DE LA CERCA	15 pag.
6. RESULTATS	20 pag.
7. ANALISIS I DISCUSSIÓ.....	29 pag.
8. CONCLUSIÓ	35 pag.
9. BIBLIOGRAFIA	37 pag.

RESUM

L'educació per a la salut en la infància i adolescència és molt important ja que es la millor etapa per ensenyar, educar i crear hàbits que formin la seva salut. Les escoles són el millor mitjà per poder accedir a aquesta població i tota la gent que els envolta.

Els objectius principals d'aquest treball són analitzar la importància de l'educació i els programes per a la salut a les escoles i la importància i necessitat d'integrar la infermera en l'àmbit escolar.

Per poder assolir els objectius s'ha realitzat una revisió bibliogràfica sistemàtica. S'ha realitzat un anàlisi de diferents bases de dades i de revistes científiques, així com també la consulta de l'Associació Madrilenya de infermeria escolar (AMECE). Després de fer una cerca acurada s'han escollit 17 articles per a la realització del treball.

A traves de l' anàlisi de diversos articles s'ha donat resposta als objectius del treball sobre la necessitat de la infermera escolar, els requisits, les habilitats, els recursos, els beneficis, els problemes de salut que més predominen en la escola, les funcions i les activitats que realitzen per fomentar, educar i elaborar eines que formin conductes saludables.

En conclusió, la infermera escolar és una figura que ha de estar integrada perquè es el professional que té els coneixements per realitzar totes les funcions que són pròpies de la infermera. A més a més, ha de donar resposta a tot els problemes de salut i realitzar la educació sanitària a tota la comunitat educativa: alumnes, professors, i la família. Per això, s'entén que l'educació per a la salut és una feina important que han de desenvolupar les infermeres escolar i un fet pel qual es fa imprescindible la seva presencia en els centres educatius.

Paraules clau: infermeria escolar, infermera escolar, educació per a la salut.

ABSTRACT

Education for health in childhood and adolescence is very important as it is the best time to teach, educate and create healthy habits. Schools are the best means of accessing this population and all the people that surround them

The main objectives of this paper are to analyze the importance of education and programs for health in schools and the importance and need to integrate the nurse in the school setting.

In order to achieve the objectives, a systematic bibliographic review has been carried out. There has been an analysis of different databases and scientific journals, as well as the consultation of the Madrid School Nursing Association (AMECE). After doing a careful search, 17 articles were selected to carry out the work.

Through the analysis of various articles, the objectives of the work on the need of the school nurse, the requirements, the abilities, the resources, the benefits, the health problems that predominate most in the school, the Functions and activities they carry out to encourage, educate and develop tools that make healthy behaviors.

In conclusion, the school nurse is a figure that must be integrated because it is the professional who has the knowledge to perform all the functions that are typical of the nurse. In addition, it must respond to all health problems and conduct health education throughout the educational community: students, teachers, and the family. Therefore, it is understood that education for health is an important job that school nurses must develop and a fact that makes their presence in the educational centers essential.

Key words: School nurse, School nursing and health education.

2.JUSTIFICACIÓ

La salut pública i comunitària sempre ha estat en un segon pla, però té una importància molt rellevant en la nostra salut de avui en dia. La salut pública és aquella que estudia tan el bon estat de salut com les malalties en la població i intenta educar la població per fomentar hàbits saludables que portin a una bona salut de la població.

Pel que fa al concepte de salut la Organització Mundial de la Salut (OMS) defineix la salut com: “ *absència de malaltia*” (OMS, 1946), però aquest concepte ha evolucionat al llarg de la història. Actualment, la definició de salut té en compte tots els aspectes que componen l'ésser humà com un tot, tant els aspectes físics com els psicològics i socials. És molt important tenir clar aquest concepte per poder dir si es té salut o no.

Pel que fa a la importància de la promoció de la salut, el 21 de novembre de 1986 en Ottawa, es va fer la primera conferència internacional que va elaborar una carta que tenia com a objectiu “Salut per a tots en el any 2000”. Aquesta carta reflectia i exposava els requeriments per a que la societat pugues reconèixer i millorar la seva salut.⁵

Ja enfocats en el tema a tractar d'aquest treball em centro en l'educació per a la salut i els programes de promoció de la salut que es duen a terme a les escoles i la figura de la infermera en aquest àmbit.

S'ha de tenir en compte que aquests programes van enfocats a educar i fomentar hàbits que siguin profitosos en la nostra salut. Des de ben petits s'han de educar per a que puguin adquirir-los i ajudar-los a que tinguin uns bons coneixements que siguin útils en la seva salut.

Per això crec que també és important la presència de una figura infermera en el àmbit escolar. Ja que és necessari cobrir aquelles necessitats de la salut que es veuen afectades per algun professional capacitat. A més les escoles és on els nens passen gairebé més de mig dia i és des de ben petits que se'ls ha d'educar per a que agafin hàbits saludables.

Per a poder realitzar aquesta educació sanitària, la infermera escolar, podrà fomentar els hàbits amb xarrades, consultes individualitzades, tallers, o tractar temes que més els interressi als nens o que es cregui convenient tractar en aquell moment per tal de incrementar la salut dels joves amb una bona salut i fer canviar uns hàbits per uns altres més adequats per la seva salut.

És per això que aquest treball vol donar consciència de la importància de l'educació per a la salut, dels programes de salut i per qui són duts a terme, en aquest cas per la infermera escolar. Hem de remarcar que no sols és important el seu paper sinó el de tot el centre educatiu i el de la gent que envolti als nens ja que educar va més enllà d'explicar que es fa correcte o el que s'hauria de fer, sinó educar també els professors i als pares per a que ajudin a que les conductes dels seus fills i alumnes milloren i sàpiguen controlar la seva salut en el cas de que ja hi hagi alguna malaltia o mantenir el seu estat de salut.

PREGUNTES DE L'ESTUDI.

Per això pregunto en el meu treball si: És necessària la educació per a la salut i els programes que promociónen la salut a les escoles? I si: Es té en compte i està integrada la figura de la infermera en l'escola?

Per respondre aquestes preguntes s'ha de tenir en compte la importància de la infermera en aquest àmbit (escolar), els programes que es duen a terme i el paper de la infermera escolar i finalment analitzar si són eficients aquest programes portats a les escoles.

En aquest treball quan es fa referència als pares inclou les mares i a els pares. Quan es fa referència als nens em refereixo a nens i nenes.

3.MARC CONCEPTUAL

3.1. INTRODUCCIÓ

L'educació per a la salut en la infància i en l'adolescència és molt important ja que és la millor etapa de la vida per ensenyar, educar i crear hàbits que formin en un futur la seva salut. És important saber com fer-ho i les escoles són el millor mitjà per poder accedir a aquesta població i a tota la gent que els envolta. En els centres educatius passen la major part de les hores durant el dia així que és un bon espai, el qual podem utilitzar per començar a formar-los en salut, ja sigui per millorar-la o per identificar i saber actuar davant de situacions de risc o millorar el maneig d'una malaltia en el cas que ja la hi hagi.

Actualment, les dades estadístiques de l'estat de salut dels infants i adolescents a Espanya ens diu que en la població de entre 6-12 anys, el 36,3% té excés de pes, dels quals el 24,8% té sobrepès i el 11,5% té obesitat.⁴

El 27,5% de la població entre 3-14 anys consumeix freqüentment productes amb contingut calòric elevat tres o més cops a la setmana. Però en canvi el 37,5% té un estil d'oci actiu, és a dir, practica cada dia de la setmana com a mínim una hora d'activitat física extraescolar esportiva o juga al carrer.⁴

També ens informa que el 5,1% de la població entre el 4-14 anys té la probabilitat de patir un problema de salut mental en el futur, i de la població entre 0-14 anys, el 2,6% pateix alguna discapacitat crònica o limitació permanent. ⁴

El 12,6% de la població entre 0-14 anys pateix alguna malaltia o problema de salut crònic o de llarga durada. Els problemes de salut més freqüents són la bronquitis de repetició, problemes crònics de la pell, otitis de repetició, al·lèrgies cròniques i enuresis.⁴

L'edat d'inici del consum d'alcohol i tabac se situa en la franja de grup d'edat de 15-19 anys. ⁴

Amb totes aquestes dades que reflecteixen l'estat de la salut en aquesta etapa de la vida, veiem que hi ha molts aspectes a millorar i per tant la integració de programes per a la salut que provoquin canvis en els hàbits dels més petits.

Per això, seria important la presència d'un professional de la salut, com ara la infermera, en l'àmbit escolar que seria un eix fonamental en la educació dels infants i adolescents. El paper de la infermera en el centre educatiu no sols es regeix en el fet de explicar o

informar, sinó d'educar amb el fi de que els nens adquireixen uns hàbits de salut que els sigui profitós per poder tenir una vida amb salut en la seva edat adulta i la vellesa.

És essencial començar a donar importància a la seva tasca, i que hi ha temes dels quals encara s'ha de millorar, com la obesitat, hàbits d'alimentació i d'activitat física o d'altres com els problemes de risc amb les tecnologies, el consum de drogues i la sexualitat. Són temes que han de ser tractats per a que vagin coneixent-los i identificant les conductes correctes i les que no.

En relació a les dades hi ha molts àmbits sobre els quals es pot treballar per això el Programa Salut i Escola (PSiE) proposa aquest eixos sobre els quals treballar:

- salut mental
- la salut afectiva i sexual
- el consum de drogues legals i il·legals
- els trastorns de la conducta alimentària¹

Aquest són alguns temes dels quals es pot tractar, però hi ha molts altres en los que la infermera podrà tractar de manera col·lectiva o individualitzada, amb xerrades o informant i proposant eines de treballs als professors que puguin fer treballar als nens a les aules.

D'aquí la necessitat de conèixer els antecedents de la infermera escolar i de tots els programes que es porten a terme a l'Estat Espanyol. Per veure tot el bo que porten a l'educació dels nens i la necessitat de tenir-la integrada en aquests centres tant les escoles públiques com les escoles per atendre nens especials o amb discapacitat on la presencia de la infermera és més essencial.

És important destacar que hi ha molts problemes dels quals la infermera es pot fer càrrec al centre, és a dir, a la seva consulta. D'aquesta manera s'evitaria que els nens acudeixin a la consulta del Centre d'Atenció Primària (CAP) per problemes que podrien ser solucionats allí mateix. Això donaria confiança als pares i als nens, ja que les seves necessitats podrien estar cobertes sense haver de sortir de l'escola.

3.2. ANTECEDENTS DE LA INFERMERIA ESCOLAR

El 1999, la National Association of School Nurses (NASN), primera Associació d'Infermeria Escolar a Amèrica, defineix en el seu llibre "School Nursing: a comprehensive text" a la Infermeria Escolar com "una pràctica especialitzada de la professió infermera que persegueix el benestar, l'èxit acadèmic i una promoció de la salut en la vida dels estudiants."⁷

Però va ser a Nova York, el 1902, on sorgeix la primera infermera escolar coneguda de la història, la infermera Lina Rogers. En 1902 Rogers va dur a terme durant 30 dies, amb mínims recursos i condicions molt desfavorables, l'atenció de 10.000 escolars en quatre escoles diferents i el seu esforç va produir un èxit a l'instant. juntament amb el seu ajudant, Rogers va examinar a nens amb problemes d'audició i aprenentatge i va visitar a les famílies per ensenyar-higiene i prevenció. En un mes, el nivell d'absentisme escolar va disminuir dràsticament i això va marcar l'inici d'una especialitat distintiva i vital de la infermeria. A poc a poc, van anar instaurant més infermeres en els centres educatius i en sis mesos l'absentisme va disminuir en un 90%. El 1914, hi ha dades que s'esmenten a 400 infermeres en les escoles de Nova York.⁷

A Europa, però, només es troben dades històrics sobre la presència d'infermeres en escoles a Anglaterra, després de la creació del Servei Mèdic de Salut (The School Medical Service) el 1907 i la aparició en 1918 de la Llei d'Educació.⁷

A Espanya, la documentació i els referents històrics en Infermeria Escolar són actualment molt escassos, ja que és una pràctica especialitzada molt recent.

L'única referència en la història de la Infermeria Escolar espanyola és el Decret del 23 d'abril de 1915 pel que es va crear el cos d'auxiliars Sanitàries Femenines de Medicina i Higiene Escolar, que contemplava dins les seves funcions un reglament de la inspecció mèdica escolar.⁷

La primera infermera escolar a Espanya, tal com es defineix en el perfil elaborat per AMECE, sorgeix en Col·legis Públics d'Educació Especial (CPEE) fa més de 30 anys, sent pioner l'Institut Nacional de Reeduació d'Invàlids de Madrid. En pocs anys, tots els CPEE van comptar amb aquesta figura. No obstant això, no serà fins a la Llei 13/1982, de 7 d'abril, d'integració social de minusvàlids, quan s'integra a alumnes amb necessitats educatives especials (ACNEE) en Col·legis Públics d'Infantil, Primària i Secundària. posteriorment apareix per primera vegada la infermera escolar en aquests centres el 2001 a la Comunitat de Madrid.⁷

El primer llibre documentat que fa referència a la sanitat escolar és el "Tractat de la higiene escolar", escrit pel mestre de carrera D. Pedro Alcántara García, publicat a Madrid el 1880, on denuncia el mal estat de la sanitat escolar durant l'època a causa del deteriorament de les aules, el material i els càstigs als nens. En aquest manual es parla per primera vegada de la farmaciola escolar.⁷

A Espanya, l'any 2009, l'Associació Madrilenya d'Infermeria en Centres Educatius (AMECE), primera associació espanyola en Infermeria Escolar, elabora el perfil propi de la infermera escolar i la defineix com a tal.⁷

Segons un estudi realitzat per López Langa en 2008, la Comunitat de Madrid comptava amb 22 infermeres en CPEE i 41 infermeres en Col·legis Públics d'Educació Infantil i Primària.⁷

3.3. INFERMERA ESCOLAR

La Infermera Escolar és el professional que, dins l'àmbit del Centre Educatiu, té la responsabilitat de proporcionar de forma individualitzada o de forma coordinada dins el equip escolar, les cures pròpies de la seva competència als alumnes de manera directa, integral o individualitzat. En els col·legis a més, han de prestar un servei que permeti augmentar la capacitat de l'individu i de la col·lectivitat escolar, per prevenir, detectar i solucionar els seus problemes de salut.

Hem de aclarir que la població diana de la infermera no sols són els alumnes del centre escolar sinó també els pares, els professors i tots els professionals d'ajuda en la educació. Tots són fonamentals a l'hora de promocionar la salut envers als nens, ja que cadascú influencia els nens d'una manera o altra i això fa que adquireixen uns hàbits o uns altres depenent el que veuen i ensenyen. Per això és important no sols educar i fomentar els nens sinó tot allò que els envolta en l'àmbit escolar.

La infermera escolar treballa en tots els centres educatius. També en totes les seves etapes des de la educació infantil fins la secundària, i en centres d'educació especial, ja que no sols s'ha de fomentar hàbits de salut bons a la població infantil sana sinó també proporcionar cura en els centres als nens a problemes de salut.

Les funcions que duen a terme són les pròpies de la seva professió infermera però en un àmbit, les escoles, on els nens passen molt de temps.

Les seves funcions són:

- **Funció assistencial:** Valorar de manera integral i contextualitzada al nen, adolescent i a la família detectant qualsevol anomalia i possibles dèficits en les seves necessitats, elaborant judicis clínics professionals, planificant les intervencions i resolent de forma autònoma els problemes identificats i / o derivant a un altre professional.
- **Funció docent:** Identificar i valorar les necessitats de formació i els factors que influeixen en l'aprenentatge de cures en l'àmbit familiar i escolar, que permetin donar una resposta eficaç i eficient i d'elaborar els objectius d'aprenentatge.
- **Funció investigadora:** Basar la seva pràctica clínica en la millor evidència disponible per contribuir a una millora contínua en la qualitat de les cures prestades en l'àmbit educatiu. Generar coneixement científic en infermeria escolar i impulsar línies de investigació i difondre'l per a millorar la pràctica clínica i incrementar els coneixements.
- **Funció administrativa/gestora:** Recollir i custodiar la informació sanitària aportada per les famílies, garantint la seva confidencialitat, i formular propostes en l'àmbit de les seves competències.^{3,6}

S'ha d'entendre la figura de la infermera escolar com la medidora entre els alumnes, família i la salut exercint totes les seves funcions assistencials, la promoció de la salut i la prevenció de la malaltia.

3.4. PROGRAMES DE SALUT A LES ESCOLES

Els programes de salut són un conjunt d'activitats encaminades a fomentar nous hàbits i habilitats en la població per millorar la seva salut amb els recursos que tinguem a l'abast en la població a la qual van dirigits.

Entre els objectius fonamentals dels programes de salut estan:

- Promocionar hàbits i estils de vida saludables.
- Prevenir malalties, com per exemple la diabetis, colesterol, obesitat, asma, malalties de transmissió sexual...
- Tractar les malalties un cop ja estan instaurades.

- Recuperar les habilitats i capacitats que han estat danyades per una condició patològica.²

Actualment a Catalunya es duen a terme diversos programes de salut enfocats a la educació sanitària en les escoles. Trobem els següents programes enfocats a la salut infantil i adolescent com per exemple:

- Infància amb salut
- Prevenció de maltractaments infantojuvenils
- Programa d'anticonceptius d'urgència.
- Programa salut i escola.²

Però el més important i el que ens ajudarà a treballar en el nostre estudi és el programa salut i escola el qual el seu objectiu del programa Salut i Escola (PSiE) és millorar la salut dels adolescents mitjançant accions de promoció de la salut, de prevenció de les situacions de risc i d'atenció precoç per als problemes relacionats amb la salut mental, la salut afectiva i sexual, el consum de drogues, alcohol i tabac, en col·laboració amb els centres educatius i els serveis de salut comunitària presents en el territori.¹

I no sols en Catalunya sinó que arreu de Espanya existeixen diferents programes per a la salut en l'àmbit educatiu orientats a la salut física i l'alimentació, salut sexual, maltractaments, utilització de les TIC de manera segura. Són realment importants per educar i formar als infants i adolescents. El centre educatiu és el mitjà pel qual és més fàcil accedir aquest tipus de població i es la manera de la qual es pot fer més incidència en aquells temes que siguin necessaris per tenir una salut i benestar físic adequat en el moment i el futur.

Hem de ser conscients de la importància d'aquesta ja que és des de aquestes edats en les quals es més fàcil establir i canviar hàbits ja que es troben en una etapa en la que tot és va modificant fins arribar un punt on establiran el que són i així tots els seus hàbits que influiran en la seva salut.

3.5. QUE ENTENEM PER EDUCACIÓ PER A LA SALUT?

El concepte de salut s'ha d'anar incorporant en l'aprenentatge dels nens i en el sistema educatiu. S'ha d'introduir el concepte de salut als nens en la seva educació per a que puguin identificar quan es té un problema de salut i com es pot solucionar o portar de la millor manera.

La educació per a la salut (EpS) va més enllà d'informar i transmetre informació sobre els problemes de salut, és crear criteris i aptituds per aprendre a reflexionar sobre conductes que puguin ser perilloses per la seva salut. Reflexionar, crear valors i responsabilitats sobre el seu benestar.⁸

Per això és important introduir-la a les escoles ja que quan són petits és la millor etapa per inculcar hàbits saludables que marquin un abans i un després en el seu estat de salut. L'edat escolar és l'edat on els nens aprenen i absorbeixen tot allò que se'ls ensenya, i nosaltres els infermers, tenim un paper molt important amb la EpS per educar a la població amb més vulnerabilitat dins de la comunitat. D'aquí l'importància de la presència del professional d'infermeria a les escoles.

4.OBJECTIUS

4.1. OBJECTIU GENERAL

Analitzar la importància dels programes d'educació per a la salut a les escoles.

Analitzar la importància i la necessitat d'integrar la infermera escolar en l'àmbit educatiu.

4.2. OBJECTIUS ESPECÍFICS

- Descriure els problemes de salut que més predominen en les escoles
- Determinar els requisits, la formació, les habilitats, els recursos que ha de tenir una infermera escolar.
- Analitzar les activitats que són dutes per les infermeres escolars.
- Identificar quina funció de infermeria predomina més en l'àmbit escolar
- Enunciar els beneficis que té el fet de tenir o no una infermera escolar a un centre educatiu.

5.METODOLOGIA

Per a realitzar aquest treball i per poder assolir els objectius esmentats s'ha realitzat una revisió bibliogràfica sistemàtica dels diferents articles que s'han trobat a la base de dades sobre la infermeria escolar i l'educació per a la salut en l'àmbit escolar.

S'ha realitzat un anàlisi de diferents bases de dades i de revistes científiques, així com també la consulta de l'Associació Madrilenya de infermeria escolar (AMECE). Les bases consultades han estat: Dialnet, Scielo, Cuiden, Cinahl i Google acadèmic. Les revistes consultades han estat Metas de infermeria i la revista de infermeria global. Es va fer una cerca avançada en algunes de les bases de dades.

Es va fer una cerca exhaustiva en les diferents bases i les revistes amb la utilització del operador booleà "AND". Es van utilitzar les paraules claus per trobar articles que compliquessin els diferents criteris d'inclusió i d'exclusió.

Taula 1. Paraules claus.

CATALÀ	ANGLÈS
Infermeria escolar	School nursing
Infermera escolar	School nurse
Educació per a la salut	Healthy education

Font: elaboració pròpia

5.1. CRITERIS D'INCLUSIÓ I EXCLUSIÓ

Els criteris que es van utilitzar per seleccionar els articles van ser els següents:

- CRITERIS D'INCLUSIÓ:

- Articles que hagin estat publicats entre l'any 2009-2019
- Articles que incloguin la funció infermera en l'àmbit escolar
- Articles que parlen de programes per a la salut en l'escola
- Articles que expressin la necessitat de la infermeria als centres

- CRITERIS D'EXCLUSIÓ:

- Articles que no es puguin veure a text complet.
- Articles que no incloguin o contemplin l'escola com entorn a intervenir.
- Articles que siguin de revisió bibliogràfica

5.2. RESUM DE LA CERCA

Els resultats de la cerca, que es va realitzar entre el gener i el febrer de 2019, a les bases de dades i a les revistes d'infermeria va ser de 554 articles a les bases de dades i de 25 articles de a les revistes científiques. Seguidament, d'aquests 554 articles de les diferents bases de dades es van seleccionar 23 articles després de llegir els resum i de complir els criteris d'inclusió i d'exclusió i de descartar els articles duplicats que apareixien. Pel que fa a les revistes científiques de infermeria es van seleccionar 3 articles segons els criteris.

Després de fer la lectura completa dels 23 articles seleccionats es van seleccionar 14 articles de les bases de dades i 3 articles de les revistes científiques consultades que aportaven informació rellevant per a l'estudi.

Finalment, es van seleccionar un total de 17 articles per a realitzar l'estudi del treball. S'han seleccionat aquells articles que aportaven informació de rellevància per desenvolupar les qüestions plantejades.

La lectura exhaustiva dels 17 article seleccionats va aportar informació de l'estudi, i sobre la necessitat de la infermera escolar així com de la necessitat de programes que siguin més efectius dins de l'escola. Per això aquests van ser els articles que més responien als objectius que s'han plantejat al principi de l'estudi.

Ha estat una cerca difícil perquè hi ha pocs documents sobre el tema i que aportin informació de bona qualitat. Dins de les dificultats aquests 17 articles han estat de gran ajuda per poder complir els objectius del treball.

Taula 2. Resultats de la cerca a les bases de dades.

Bases de dades	Tipus de cerca	Termes emprats	Articles trobats	Articles utilitzats
Cuiden	AVANÇADA	("EFERMERA") AND ("ESCOLAR")	276 ARTICLES	8 ARTICLES
Dialnet	SIMPLE	"ENFERMERIA ESCOLAR"	247 ARTICLES	2 ARTICLES
Scielo	SIMPLE	"ENFERMERA ESCOLAR"	18 ARTICLES	2 ARTICLES
Cinahl	AVANÇADA	("EFERMERA") AND ("ESCOLAR")	9 ARTICLES	0 ARTICLES
Google acadèmic	SIMPLE	ENFERMERIA ESCOLAR	4 ARTICLES	2 ARTICLES

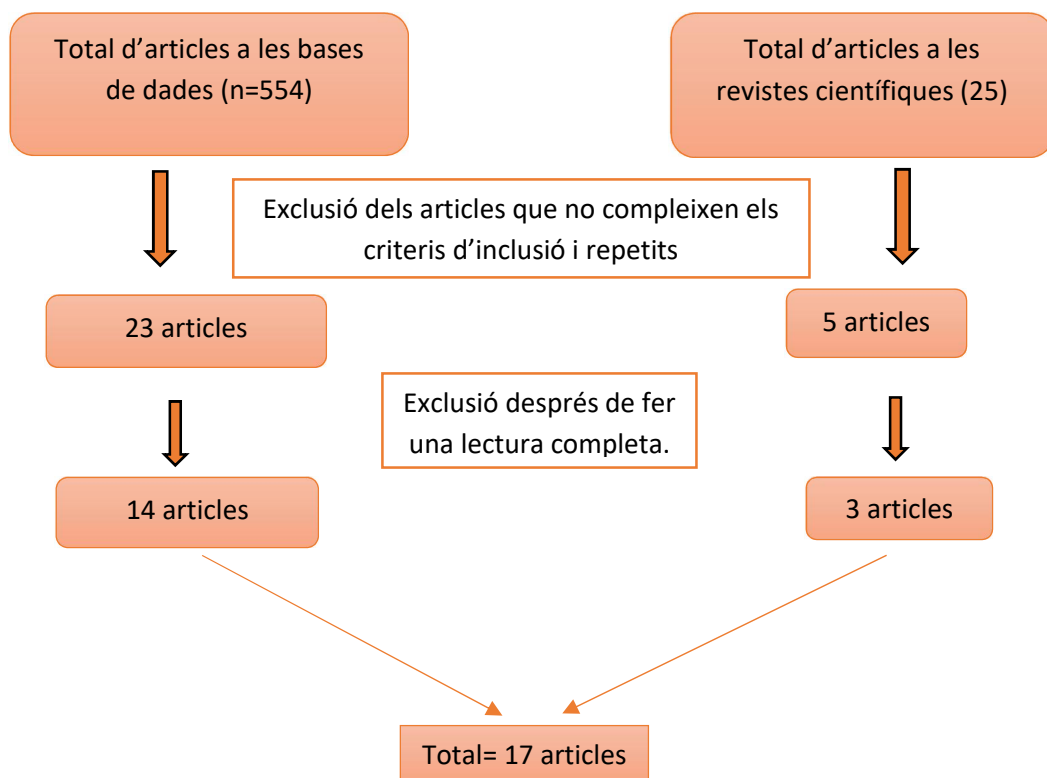
Font: elaboració pròpia

Taula 3. Resultats de la cerca a les revistes científiques.

Revista científica	Tipus de cerca	Termes emprats	Articles trobats	Articles utilitzats
Metes de enfermeria	bàsica	"Infermeria escolar"	20 articles	3 article
Enfermeria global	bàsica	"Infermera escolar"	5 articles	0 articles

Font: elaboració pròpia

Gràfic 1. Diagrama de flux de la selecció del articles:

Font: elaboració pròpia

Limitació de l'estudi:

Molts dels articles sobre aquest tema son revisions bibliogràfiques per tant, és difícil la realització d'aquest treball perquè no es poden utilitzar aquest tipus d'estudis.

6. RESULTATS

Taula 4. Taula de resultats

Autor, any i país	Títol	objectiu	Tipus d'estudi	Resultats
Remedios Ávarez Terán, Maider eguilaz Fanlo, Saioa Miguel Moreno. 2018, España	La enfermería escolar: un recurso necesario para la comunidad educativa	Presentar el estado real en la comunidad Autónoma riojana, en los cinco centros que cuentan con profesionales de enfermería en sus plantillas.	Es un análisis cualitativo	La enfermería escolar desarrolla cuatro funciones básicas: asistencial, docente, investigadora i gestora. Aunque la docente es la más rentable a largo plazo i actualmente casi por la única razón por la que existe esta figura en los centros educativos. Se destaca la autonomía de los profesionales i toda la comunidad educativa está satisfecha con la presencia de enfermeras. Las entrevistas realizadas a los profesionales se sientes reconocidas y realizadas.
Inmaculada López Gutiérrez. 2014, España.	Registro de intervenciones asistenciales de la enfermera escolar.	Identificar y cuantificar las intervenciones que realizan las enfermeras en relación a los procesos de salud.	Estudio descriptivo transversal	La consulta de la enfermera escolar es similar en frecuencia a otras consultas pediátricas de Atención Primaria. Se observa que el número de intervenciones es mayor en centros de educación especial. El modelo de registro es válido para determinar las cargas asistenciales de la enfermera escolar. También sirve para la adecuación de los recursos humanos enfermeros, mejorar las estrategias de prevención, promoción y educación para la salud en el ámbito escolar i a determinar los problemas de salud más frecuentes en los alumnos.

Adriana Ivette Macias, Lucero Guadalupe Gordillo, Estaban Jaime Camacho. 2012, México .	Hábitos alimentarios de niños en edad escolar y el papel de la educación para la salud	Permitir establecer a la educación para la salud como una herramienta preventiva y promocional que a través de la implementación de programas contribuye a la adopción de hábitos alimentarios saludables en edad escolar.	Revisión teórica de literatura científica	Se han hecho muchos esfuerzos en reducir la prevalencia de la obesidad en las escuelas mexicanas, pero no todas las instituciones han incorporado estos programas. El fomento de hábitos alimentarios se encuentra a cargo de los profesores por lo que es necesario que los profesionales de la educación para la salud se incorporen a la implementación de este tipo de programas que contribuyan a fomentar hábitos alimentarios saludables y a crear estilos de vida saludables.
M. Teresa Icart-Isern, Eva Garrido Aguilar, Sonia de Miguel Cañas. 2013, España	Formación en enfermería escolar. Efectividad del taller "cine y salud escolar".	Evaluar la efectividad del taller cine y salud escolar.	Estudio cuasiexperimental con pretest i posttest.	Se obtuvieron 112 respuestas y se obtuvieron más respuestas correctas en el posttest que en el pretest por lo que fue satisfactoria la efectividad del taller. Se considera necesario la realización de estos talleres para la formación de la enfermera escolar i capacitarlas para liderar acciones destinadas a la promoción de la salud escolar.
Noemi Irma González, Patricia García Duñas, Sara del Carmen rodríguez	Educación para la salud en centros educativos.	Mostar los aspectos generales de una educación para la salud (EpS) en la escuela en función de la población a la que van dirigidos (alumnos, profesores y padres) y los	Estudio descriptivo	La EpS es fundamental apara instaurar pautas de vida saludables en la población. La escuela es el lugar idóneo para llevar a cabo estos programas. La enfermera escolar es el profesional por excelencia y cualificado para planificar y llevar a cabo la EpS y que el éxito de estos programas radica en la implicación de la toda la comunidad educativa. Es la enfermera la que debe manejar las técnicas y recursos educativos, así

Soriano. 2013, España		aspectos más relevantes para elaborar un programa de EpS en el ámbito educativo.		como de aplicar la metodología apropiada para cada grupo. LA EpS debería formar parte del proyecto educativo.
Carmen Ruiz Alcalá, Concepción García Marina, Nuria González García. 2012, España	Gestión de un servicio de Enfermería Escolar.	Describir el funcionamiento de un servicio de enfermería escolar.	Estudio descriptivo	Se observa que la función de la enfermera en un centro escolar se desarrolla en un entorno diferente al que habitualmente se conoce. Tiene como objetivo conocer la situación sanitaria de los alumnos escolarizados detectando sus necesidades en salud. Es fundamental la participación de la enfermera escolar en los proyectos del centro educativo y es necesario el papel en la coordinación de todos los departamentos que intervienen en la salud y bienestar de los niños escolarizados.
Natividad López Langa. 2010, España	Análisis de la enfermería en el ámbito educativo en la Comunidad de Madrid.	Mostrar la situación de la enfermería escolar en la comunidad de Madrid.	Estudio descriptivo.	Tras el análisis se concluye que en la Comunidad de Madrid es donde hay más enfermeras escolares, des de las cuales se entiende que toda la población escolar debe ser objeto de atención sanitaria integral: asistencial y de promoción y prevención para la salud a través de programas educativos.

Javier D. Martín Rol, Mónica Arrebola Galeote, Calos J. Castro Aparicio. 2016, España	Papel de la enfermera. Apoyo educativo en el ámbito escolar.	Valorar la necesidad de una intervención educativa en adolescentes en el ámbito escolar. Conocer el perfil del consumo y su nivel de conocimientos sobre las drogas de abuso i analizar el nivel de conocimientos sobre aspectos relacionados con la sexualidad en adolescentes escolarizados.	Estudio experimental con pretest i post.	Los resultados revelan que el nivel de información es insuficiente i erróneo por lo que es obligatorio la inclusión de programas de prevención en consumo de drogas y educación sexual en los centros escolares, impartidos por la enfermera como figura educativa. El trabajo de esta debe estar encaminado a capacitar a los adolescentes en la resolución de problemas relacionados con la sexualidad y el consumo de drogas.
Silvia M. González Navarro. 2014, España	¿Qué aspectos consideran, las enfermeras de salud escolar, que son importantes en la promoción de la salud?	Conocer los aspectos que las enfermeras de salud escolar consideran que pueden influir en la promoción de la salud en este grupo de edad.	Estudio cualitativo descriptivo	Se concluye que en la promoción para la salud son importantes la organización, el poyo y conocimiento. Un trabajo organizado, con apoyo multidisciplinar y una adecuada formación de los profesionales favorece la educación para la salud.

M. Begoña Paris Álvarez, Noemí Rosa Gabela Ordóñez. 2012, España	Profesionales de enfermería en los colegios: una experiencia innovadora.	Dotar a los padres, de unos conocimientos i habilidades, en relación con la alimentación de sus hijos, para prevenir la obesidad.	Estudio experimental con pretest i post.	La respuesta al Taller fue positiva con la elaboración de recetas de cocina sencillas, se dio importancia a la elaboración de un menú diario equilibrado, adoptar el rol de cocineras aficionadas, etc. Y se concluye que enfermería debería incluir el trabajo en las escuelas como una rutina más por ser los niños escolares i sus familias un sector de población permeable a los cambios,
Alba Montoro García, Patricia Fernández Gutiérrez. 2017, España	La enfermera escolar. Opinión de los progenitores de niñas y niños que inician la escolarización.	Conocer la opinión de los progenitores de los niños y niñas que inician la escolarización con 3 años, sobre la necesidad de la presencia de la enfermera escolar en el centro.	Estudio transversal	En los resultados obtenidos se destaca que el 65% de los progenitores reconoció que tuvo en cuenta la existencia de una enfermera escolar en la elección del centro. La opinión de los padres, familiares sobre la presencia de la enfermera es altamente positiva tanto para la atención de los problemas de salud como para la EpS y la formación del personal docente.
María Gómez Herranz, M. Jesús López Córdoba. 2016, España	Experiencia de una Residente de Enfermería Familiar y Comunitaria (EFyC) en el Proyecto de Enfermería	Conocer el papel que desarrolla la figura de la enfermera escolar dentro del proyecto de Enfermería Escolar.	Estudio observacional-descriptivo	Sorprende el grado de inmersión de los enfermeros/as escolares como parte del equipo docente del centro escolar. Se coordina con el resto, se tiene en cuenta, participa en la toma de decisiones y promueve la salud. Se concluye que el trabajo de la enfermera escolar no se podría llevar acabo desde atención primaria ya que no se puede llegar al grado de compromiso, implicación aceptación y proximidad que se debe tener. Es el personal de referencia en temas de salud para la comunidad escolar.

Escolar de Cantabria				
Evelin Costa Gueterres, Elisa de Oliveira Rosa, Andressa da Silveria, Wendel Monbaque dos Santos. 2017, Brasil.	Educación para la salud en el contexto escolar: estudio de revisión integradora	Caracterizar las producciones científicas y describir el Trabajo de las enfermeras en las prácticas de educación en salud en las escuelas.	Estudio de revisión integradora	Se concluye que el entorno escolar no debe limitarse, aunque es fundamental para construir las habilidades y capacidades de los individuos, son insuficientes y limitadas cuando el objetivo es la promoción de la salud. La integridad en el cuidado de la salud debe ser desarrollada en asociación con la enfermera que debe desarrollar actividades de educación y de sensibilización en colaboración con los profesores. Se destaca las pocas publicaciones relacionadas con la asistencia sanitaria en el entorno escolar. Por lo que es necesario la producción científica que exponga la eficacia de las prácticas de educación en salud de las enfermeras escolares.
M. del Carmen Madrid López. 2014, España	La Enfermera propulsora de la salud: Jóvenes y Educación para la Salud en colegios.	Conocer las evidencias más actuales y as recomendaciones para prevenir conductes en los colegios.	Estudio descriptivo.	Los resultados ponen de manifiesto la importancia del papel de la enfermera en los colegios. También habla de la necesidad de establecer fuertes conexiones entre los padres, profesores y los servicios sanitarios. Desde el ámbito escolar debemos desarrollar estrategias de EpS trabajando desde la perspectiva biopsicosocial de la persona. En la actualidad es necesaria la participación de enfermería en el ámbito escolar para prevenir, promocionar y educar en hábitos saludables. Se destaca la necesidad se seguir investigado sobre el tema.

Flor Luna, Sebastián Bustamante Edquen, Zoila E. Litón Espiosa, Rosario Santillán Salazar.	MArlene	Competencias de la enfermera en Instituciones educativas: una mirada desde los gestores educativos.	Describir i analizar los atributos de la enfermera en el cuidado de los escolares vista por los gestores de Instituciones educativas.	Estudio cualitativo descriptivo-exploratorio.	La presencia de la enfermera en la escuela se convierte en una necesidad social, de salud y la presencia física de esta en el cuidado. La enfermera escolar realiza articulación en el espacio de vida de los escolares, en el que se educa, se realiza aprendizaje sobre la salud y para la vida. Es la figura que fortalece estilos de vida saludables, autoestima, auto concepto, madurez emocional, salud mental, alimentación, lavado de manos, dientes, mejora hábitos de la comunidad educativa. Es el profesional que cuida a la población escolar.
Laura Blanco. España	García	Una mirada profesional sobre la enfermería escolar	Relatar la perspectiva de una maestra de Educación Infantil acerca de la Enfermería Escolar.	Cualitativo descriptivo	Se destaca la importancia de la enfermera escolar por parte del otro profesional de la educación donde se entiende la enfermera como indispensable en el medio escolar. La figura de la enfermera aporta un valor añadido que redundo en la calidad de la educación. Es reconocida por los alumnos y por los docentes como un elemento educativo y un referente en salud. Las intervenciones que realiza en promoción de la salud van dirigidas a la comunidad educativa ja que resulta difícil el acceso a las familias.

Nuria Albizu	Cuentacuentos	Fortalecer y facilitar	Estudio	La EpS es una herramienta imprescindible en los centros educativos. Se obtuvieron buenos resultados del taller siendo de gran interés para el profesorado y para los alumnos. SE considera una buena herramienta para promocionar la Salud y trabajar en ella.
Becerril, Sara	de Salud en la	conocimientos y promover	experimental.	
Martínez de	Población	actitudes saludables		
Castro, Patricia	Escolar.	mediante herramientas		
Rubio Alonso.	Acercando la	generadoras de conductas		
2018, España	Enfermería al	favorecedoras de salud.		
	Aula.			

Font: elaboració pròpia

7. ANÀLISIS I DISCUSSIÓ

Després de l' anàlisis dels articles podem donar resposta als objectius específics del treball. El primer objectiu consisteix en analitzar la importància dels programes d'educació per a la salut a les escoles. Veiem que el entorn escolar és un bon lloc sobre el qual treballar diferents temes i problemes de salut que apareixen a aquestes edats. Per això és important destacar la importància de l'educació per a la salut i els programes que es duen a terme a les escoles per part del personal d'infermeria com dels propis docents del centre educatiu.

En base als articles estudiats per a l' anàlisis d'aquest treball s'exposa que avui en dia els nens i els joves viuen en un món complex i canviant, que sovint els exposa a riscos significatius en la salut. Per això els programes de salut desenvolupats en els centres educatius poden ajudar als estudiants a respondre a aquests riscos.¹³

Per això institucions com la UNESCO la OMS i el Consell d'Europa i la Unió Europea fa temps que van elaborant recomanacions per a que la EpS s'implanti en la vida i el currículum dels centres docents.¹¹ Per a que aquesta sigui duta de manera correcta, duradora i amb èxit és necessari la implicació del sistema sanitari i del sistema escolar¹² amb l'objectiu d'afavorir l'autocuidatge, aportar estils de vida més saludables així com també, implicar-se en la transformació del entorn natural i social. ¹³

Cal destacar que els programes que mostren un impacte positiu són aquells que aborden les influències socials al consum i l'utilitzen com a metodologia de treball actiu que emfatitza amb la participació dels alumnes, així com també, els que senyalen la importància de desenvolupar noves conductes per a fer front a la pressió del grup, i per a desenvolupar estratègies de EpS treballant des de la perspectiva biopsicosocial de la persona. ¹³

Les activitats que es realitzen per a la prevenció i promoció han de ser creatives que permetin una major interacció i afavoreixin les relacions, de manera que es promoguin accions que satisfacin les seves necessitats i siguin positives.¹⁵

En una EpS d'èxit és necessària la implicació dels sistema sanitari i del sistema escolar i són importants aspectes d'organització, recolzament i coneixement de part de tots els professional que formin part de l'entorn educatiu. ^{14,18,}

Pel que fa al segon objectiu plantejem analitzar la importància i la necessitat d'integrar la infermera escolar en l'àmbit educatiu i ens trobem que en quasi tots els articles es destaca la infermera escolar als centres educatius. Es destaca la seva importància i la integració d'aquesta en l'equip docent del centre.

L'àmbit escolar és un lloc on presenten molts problemes de salut i és una població sobre la qual és bo treballar els estils de vida. Per tal de cobrir totes aquestes necessitats és planteja la incorporació de la infermera escolar amb la finalitat de prestar els cuidatges a la comunitat educativa educant en hàbits de vida saludable de manera estable per aconseguir el seu màxim benestar mental, físic i social.²⁵

En un del articles es destaca la figura de la infermera per donar resposta a la demanda social, millorant les modalitats de les seves contractacions i afavorint la integració de si mateixes en la comunitat educativa⁹

També es remarca la necessitat d'una segona infermera constantment, ja que aquest segon professional només el tenen per les baixes dels seus companys. Els centres sol·liciten les infermeres de forma continuada i no sols per unes hores.⁹

Les infermeres escolars són importants, i tots els que formen part de l'entorn de l'alumne coincideixen en la necessitat i les avantatges que proporciona el fet de tenir una infermera a l'escola. Les seves tasques faciliten l'atenció en aquestes edats on són més vulnerables i influenciables per les conductes externes. La infermera cobreix totes aquestes necessitats des de el seguiment continuat amb malalties cròniques fins a consultes de dubtes de sexualitat, diagnosticar i prevenció de conductes de risc, actuar de mediador entre la família, escola i la salut, etc..¹³

La EpS és una eina fonamental per aconseguir una població sana. Per tant, transmetre aquest coneixement en un centre educatiu, facilita que des de petits s'adquireixen aquelles actituds i comportaments generadors de conductes positives de salut.¹⁰ La salut escolar, ajudarà a desenvolupar una cultura de salut, benestar i ajudarà en la modificació de les condicions socials, ambientals i en la comunitat educativa.²¹

La feina prestada al centre es de gran ajuda per a tots i que la seva figura és un element clau per desenvolupar cultura de salut.¹¹ El èxit de un programa de EpS en la escola radica en la implicació de tota la comunitat educativa: Alumnes, pares, professors i personal d'ajuda, que hauria d'estar integrada en el currículum i formar part del Projecte Educatiu del Centre.¹¹

La infermeria hauria d'incloure el seu treball en les escoles com una rutina més ja que els escolars i les famílies són una població permeable als canvis.¹⁹

Els nens i els joves són un grup molt vulnerable que està exposat a patir grans riscos en referencia al seu estat de salut. Per tant, s'ha de conèixer tot allò que els preocupi i que sigui d'interès per educar-los en uns bons hàbits i fomentar la salut d'aquests. Per això es planteja en un altre objectiu del treball descriure els problemes de salut que més predominen en les escoles

Els problemes de salut més importants a tractar en les escoles i pels que es va començar a plantejar la necessitat de la figura de la infermera són els problemes de salut crònics com per exemple la diabetis, asma, al·lèrgies, etc les quals necessitaven uns cuidatges dins de l'àmbit escolar. Tot i que ara s'engloba tots els problemes de salut que siguin de gran importància per a tots els escolars.²⁵

Es troba en els articles utilitzats, que és a les escoles d'educació especial on es troben amb més alumns amb patologies psíquiques i cognitives que impedeixen seguir la escolarització normal, diferents graus de discapacitat psíquica, plurideficiències, dèficits motors i alteracions importants en la conducta.²⁵

En els centres amb una escolarització normal es troben amb alumnes que requereixen ocasionalment cuidatges de infermeria en: diabetis, asma i epilèpsia, encara que també al·lèrgies i altres patologies que precisen ajudes més específiques com un sondatge vesical, aspiracions respiratòries, etc. Tota la població escolar pot requerir cuidatges puntuals a demanada com epistaxis, gastroenteritis, cops, ferides, etc).²⁵

Apart dels problemes de salut comuns es tracten temes com la sexualitat, el consum d'alcohol i de drogues en els més adolescents, en la salut bucodental, primers auxilis, higiene de mans, tallers sobre la alimentació, activitat física, etc.

És necessari conèixer aquest problemes per treballar sobre ells. Sobretot en temes sobre la sexualitat i els hàbits alimentaris on s'ha vist un augment de la obesitat infantil i problemes alimentaris, fet que fa que es faci èmfasi en la importància de l'educació per a la salut com a eina preventiva i promocional que fa canviar conductes i fomenta l'adopció d'hàbits saludables.²³

Un altre objectiu és determinar els requisits, la formació, les habilitats i els recursos que ha de tenir una infermera escolar. Trobem diversos articles que ens parlem sobre els espais, material, formació i coneixements que han de tenir per fer aquesta funció de la infermeria a les escoles.

La infermera escolar és un professional que sap detectar aviat problemes o situacions concretes, abordar-les i resoldre-les. Són un professional més, que es coordina amb els altres, que es considera i es té en compte i participa en la presa de decisions.¹⁴ També es necessària la formació de les infermeres durant la seva carrera i formació com a professional de infermeria per a que se'ls proporcioni eines que després puguin utilitzar en les escoles i amb les que puguin ensenyar temes de salut com per exemple, mitjançant pel·lícules.²²

Són imprescindibles aquestes habilitats per promoure la salut.¹⁶ La infermera escolar és el professional, per la seva qualificació, idoni per a planificar i dur a terme l'educació per a la salut. Ha de conèixer i gestionar les tècniques i els recursos educatius, així com d'aplicar la metodologia més apropiada per a cada grup.¹¹

Les infermeres tenen un coneixement, recursos verbals i habilitats comunicatives amplies en educació i promoció per a la salut per lo que es destaca que hauria de ser una activa participant en l'àmbit escolar,¹⁴ i en que les competències de les infermeres en la prevenció de les malalties es fonamental per a proporcionar els cuidatges de infermeria especialitzats de forma autònoma.²¹

Pel que fa als recursos dels quals s'envolta, el més destacat és la consulta de la infermera dins del centre educatiu i és el nucli d'actuació de la infermera escolar, però també, ha d'actuar en les aules, el menjador i els llocs externs al centre educatiu en les activitats extraescolars.¹⁰

La consulta de la infermera escolar, és un lloc destinat als cuidatges infermers dins de l'horari escolar, atenció d'urgència als escolars i emmagatzemar la instrumentació sanitària per desenvolupar la pràctica professional. Ha de ser una consulta adaptada a l'entorn escolar i a les necessitats de l'alumnat del centre. Ha de ser una consulta que tingui tot el material necessari com la llitera, lavabo, cadires, medicaments, material per curar, farmaciola, etc. ¹¹ Han de ser espais amb absència de barreres arquitectòniques, ascensors, baranes a les escaleres, rampes per accedir en cadires de rodes o altre dispositius, lavabos amb suficient espai per ser utilitzat per persones amb mobilitat reduïda, il·luminació natural i patis amb espais coberts.²⁵

Com a professional sanitari gestiona tot el que tingui que veure amb la salut i gestiona els registres infermers com la història d' infermeria, es gestiona la seva consulta i el seu servei dins del centre, llistats de patologies, autoritzacions de les famílies, etc.¹¹

A part de gestionar tots els seus serveis interns gestiona els serveis sanitaris externs com els centres d'Atenció primària, centres hospitalaris, centres de salut mental, centres educatius terapèutics, associacions de pares dels alumnes afectats, unitats de cures pal·liatives, etc.¹¹

La infermera escolar es mou en un entorn diferent al que està acostumada i envoltada de una comunitat educativa que necessita formació, assessorament per introduir-la en l'equip docent. Es destaca que les instal·lacions sanitàries en els col·legis, les farmàcies i els mitjans materials necessaris han anat millorant i augmentant, encara que es detecten deficiències. Els espais són petits tot i que es fa tot lo possible per a la seva adequació.⁹ també s'observa que en les escoles amb consultori d' infermeria hi ha un impacte en la articulació interdisciplinària: escoles saludables promou aprenentatges saludables.²¹

Es va voler analitzar quines són les activitats dutes per les infermeres escolars per a assolir l'objectiu de conèixer quines activitats es fan les escoles.

Són moltes les activitats que pot realitzar una infermera escolar i es destaca que no podria realitzar totes aquestes tasques des de l'Atenció Primària.¹⁶ És necessari fer el registre de totes les activitats per a que es pugui fer una idea aproximada de la càrrega assistencial de la infermera escolar.²⁴

Algunes de les activitats més destacades en les centres són: aspiració de les vies aèries, ajuda en la ventilació, fisioteràpia respiratòria, maneig de l'asma, oxigenoteràpia, administració de medicació, control de la medicació, coneixements dels fàrmacs administrats, i tota la educació sanitària sobre malalties cròniques i de temes de salut.²⁴

Les activitats d'infermeria són les accions concretes que porten a la adquisició dels objectius previstos, tant individualment com col·lectivament. I que l'hora de desenvolupar-se s'ha de tenir present que han de generar actituds favorables.

La infermera escolar no compleix solament funcions d'assistència o xerrades sobre temes de salut. La infermera esta integrada dins del centre. Realitza programes i projectes que impliquen a tota la comunitat escolar i fa el seguiment.¹⁶ Han de ser conscients de la importància de registrar tot el seu treball per a que quedi constància i per a que aquest sigui visible, quantificable i millorable.²⁴

En les competències que desenvolupa la infermera en la comunitat escolar se conclou que la funció assistencial, docent, administrativa i la investigadora, destacant com a agent principal l'educació per a la salut.²⁴ Per això és important identificar quina funció de infermeria predomina més en l'àmbit escolar.

Després de la lectura dels articles i de les dades extretes d'aquests, és veu que la funció que més predomina en l'àmbit escolar és la funció assistencial. Tot i que es destaca que la funció que té més futur a llarg termini és la docent.²⁵ Podem destacar que la infermera podrà dur a terme la seva funció assistencial formant part del personal educatiu dirigit als docents, escoles, gestors i pares de família.²¹

També es realitzen funcions en la prevenció, promoció i atenció de la salut dels nens, adolescents i joves. Per lo que destaca que en un futur la funció més important de la infermera escolar serà educar en hàbits conjuntament amb la funció assistencial.²⁵

I l'últim dels objectius plantejava enunciar el beneficis que té el fet de tenir una infermera en l'àmbit escolar. És important deixar reflectit el punt de vista dels altres que formen part del entorn educatiu dels nens sobre el que pensem sobre les infermeres escolars.

La infermera escolar és un professional de referencia en temes de salut per a tota la comunitat educativa.¹⁶ La família veu molt important la seva presència i la seva ajuda professional al centre per atendre els problemes de salut, contribuir en la EpS i la formació docent en temes relacionats en la salut i redonda la qualitat de l'educació en la que s'entén la seva presència com a vital.^{17,20} També s'entén la seva presència com una necessitat social, de salut i la presència física per a realitzar els cuidatges.²¹

Tota la comunitat educativa veu el beneficis que suposa tindre la infermera escolar. Des de el punt de vista de les famílies suposa un gran tranquil·litat que puguin deixar als seus fills en un centre amb infermera.²⁵

Pel que fa als alumnes suposa un nou recurs al qual acudir quan hi hagi un problema de salut o quan algun tema que els preocupi. Es reconeguda per ells com un referent educatiu i de la salut.²⁰

I per al personal docent suposa un descarrega de responsabilitat, de realitzar feines per a les quals no han estat ensenyats. ²⁵

Uns del beneficis de la integració de la infermera escolar en el centres escolar públics i privats, és augmentar la qualitat del primer nivell d'atenció i la ampliació dels espais de pràctica professional de la infermera. ²¹

8.CONCLUSIÓ

Com a conclusió del meu treball i després de l'anàlisi i discussió dels articles emprats crec que es veu clarament la necessitat de tenir una infermera a les escoles. Són la figura fonamental per fomentar l'educació per a la salut en l'àmbit escolar ja que són els professionals capacitats per dur aquesta feina. Cada cop s'entén a la infermera com una figura que ha de formar part de la institució d'un centre escolar per dur a terme totes aquelles feines sobre les quals estan capacitades.

Poc a poc, tota la comunitat educativa està veient els beneficis que aporta una infermera a l'escola i que treu unes certes responsabilitats als professors, els quals no estan formats per a tendre segons quines coses sobre la salut que es poden presentar en un col·legi. És aquí on cobra més importància el seu paper ja una figura de la salut en un centre educatiu és la millor manera de veure's protegits tant els nens, com els professors i això fa que les famílies tinguin més confiança i tranquil·litat quan els nens estan al col·legi.

Hem de ser conscients que és una branca més de la infermeria cap a on podem trobar sortida i que és beneficiosa per a la salut dels més petits. S'ha de tenir clar que la infermera escolar no substitueix la infermera comunitària sinó que la complementa però si dona un cop de mà i evitat que es vagi al CAP per fer consultes que perfectament una infermera escolar podria resoldre al mateix centre.

A més de les seves funcions com a infermera assistencial, també es important la seva funció com a docent ja que seria l'encarregada de fer la educació sanitària, proporcionar als professors materials per treballar-los a l'aula, portar professionals capacitats per donar informació i donar consells en hàbits saludables i altres temes com la sexualitat, malalties com la diabetis, obesitat, asma, etc.

Són una eina fonamental i el primer professional en posar-se en contacte amb la persona afectada, per això la seva importància en un centre educatiu on els incidents són freqüents i on és important fer una bona educació per a la salut per a que puguin agafar ja aquest hàbits i que la informació donada sigui de qualitat.

Com acabem de dir que és necessari que la informació donada als mes petits sigui de qualitat i per a que això sigui així, els professional de la infermeria han de tenir una formació continuada i anant incrementant els coneixements sobre aquest àmbit. És important renovar-se i nodrir-se de nous mètodes, i d'informació que pugui ser útil amb els nens, pares i la comunitat educativa en general.

Aquesta formació continuada no ha de ser sols pers a la infermera escolar sinó també per als professionals que formen part de l'educació per a la salut dels nens. S'ha de dir que aquí la importància de la infermera en formar-los, proposar-los noves eines de treball, crear programes i projectes dins de l'escola sobre la salut, i molts altres mètodes que siguin de gran ajuda per fer front i abordar tots els problemes de salut que es puguin trobar i de la prevenció i d'educar en hàbits saludables i en salut.

Cal dir, que és tant important la educació per a la salut en l'àmbit escolar com també ho és la presència de la infermera. Són dos elements de la salut escolar que han d'anar lligats. La infermera és aquell membre que la salut pública posa a disposició de la població, que en aquest cas són els nens escolaritzats i tot el seu entorn, per a que es puguin dur a terme tots aquells programes de salut que són beneficiosos per a la seva salut.

També val a dir que durant la realització del treball es va fer ressò de la necessitat de tenir la infermera a les escoles a través de les notícies i els informatius on es deixa clar per part dels pares, professors i la comunitat educativa que estaven d'acord en que hi hagués una infermera als col·legis per tal de cobrir qualsevol necessitat que poguessin presentar els nens en l'horari lectiu del centre. Em va semblar de gran importància que els mitjans de comunicació comencessin a parlar de la seva presència ja que fins ara no s'havia sentit parlar de la necessitat de tenir una infermera a un col·legi. Des de el meu punt de vista penso que això és bo perquè es comença a veure la figura de la infermera escolar com a tal i es dona a conèixer a tots aquells que fins al moment no sabien que hi existia.

També he de dir que fins fa poc per als professionals la infermera escolar era un gran desconegut i es força recent la seva aparició encara que fa molts anys ja s'havia parlat en altres països o inclús on ja es un professional més dins de l'equip docent del centre. Actualment la infermera escolar es troba consolidada en països com els Estats Units on més del 75% de les escoles americanes contenen amb una infermera a temps complet. Pel que fa als països europeus es troba consolidada al Regne Unit, França, Escòcia i Suècia. Al Regne Unit és on més importància se li dona a aquesta figura i on la infermeria escolar és una especialització d'aquesta. A França es té la figura de la infermera reglada com "l'infirmier de L'Éducation nationale". A Escòcia ja es té una infermera en cada col·legi i es dona preferència a aquelles que a més a més tenen formació addicional en salut pública. I a Suècia cada infermera s'encarrega entre 2-5 col·legis diferents.²⁶

Com a conclusió final s'ha de dir que si es necessària la infermera en la escola i per tant també ho és tot el que va lligat a ella com a professional, des de la part més assistencial, passant per la docent, que és la que té més futur a llarg termini en la salut escolar. Per això, la educació per a la salut i els programes cobren més importància dins del quadre educatiu que hauria de ser un servei més a oferir als col·legis i a tota la comunitat educativa.

Respecte a les meves preguntes de l'estudi queda de si : És necessària la educació per a la salut i els programes que promocionen la salut a les escoles? I si: Es té en compte i esta integrada la figura de la infermera en l'escola?, queda en evidència que si es dona importància a la Educació per a la salut i els programes educatius però no tenen una continuïtat per a que arribin a educar i a crear hàbits saludables. Pel que fa a la infermera escolar és una figura que cada vegada té més força i que té tot el recolzament de la comunitat educativa que veu amb molts bons ulls la seva presència en l'àmbit escolar i com a docent. S'ha d'incloure en tots els centres educatius, tant públics com privats, i en centres d'educació especial com en centres d' escolarització normalitzada. Ha de ser un recurs per a tota la comunitat i no sols per aquells que presentin algun problema de salut. La seva presència en una escola va més enllà de realitzar la seva funció assistencial, que és important però no la única ni la més rellevant. La seva presència fomenta escoles saludables amb el privilegi d'educar en salut als nens i nenes en etapa escolar.

8.BIBLIOGRAFIA

1. Corominas P, Prats R, Coll M. Programa Salut i Escola : guia d'implantació [Internet]. 1st ed. Barcelona: Departament de salut; 2008 [citado 3 Febrero 2019]. Disponible en: http://salutpublica.gencat.cat/web/.content/minisite/aspcat/promocio_salut/infancia-i-adolescencia/03salut-i-escola/guia-implementacio-salutescola.pdf
2. Grifoll M, Ponce M. Programa Salut i Escola de les Terres de l'Ebre. 1st Edition. Tortosa: Departament de salut; 2016 [Citado 3 Febrero 2019]. Disponible en: <file:///C:/Users/tatiana/Downloads/Cartera%20de%20serveis.pdf>
3. Funcions de les infermeres escolars. Associació catalana d'infermeria i salut escolar, 2015 [Citado 3 Febrero 2019]. Disponible en: <http://acise.cat/wp-content/uploads/2014/11/FUNCIONS-DE-LES-INFERMERES-ESCOLARS-PDF.pdf>
4. Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. Indicadores de Salud 2017. Evolución de los indicadores del estado de salud en España y su magnitud en el contexto de la Unión Europea. Madrid: Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad, 2017 [Citado 3 Febrero 2019]. Disponible en: <https://www.mscbs.gob.es/estadEstudios/estadisticas/inforRecopilaciones/docs/Indicadores2017.pdf>
5. Carta de Ottawa para la promoción de la salud. [Citado 3 Febrero 2019]. Disponible en: <https://www.paho.org/hq/dmdocuments/2013/Carta-de-ottawa-para-la-promocion-de-la-salud-1986-SP.pdf>
6. Perfil de la enfermera escolar elaborado por la asociación madrilenya de enfermería en centros educativos. Madrid: AMECE; 2010 [Citado 3 Febrero 2019]. Disponible en: <http://www.amece.es/images/perfil.pdf>
7. López Langa N. Análisis de la Enfermería en el ámbito educativo en la Comunidad de Madrid. Metas Enferm 2010; 13(4); 51-61. Disponible en: <http://www.amece.es/images/nati.pdf>
8. López Langa N, González García N. Antecedentes históricos y perfil de la enfermera escolar. Metas de Enferm sep 2012; 15(7): 50-54. Disponible en: <http://www.amece.es/images/1.antecedentes.pdf>
9. Domínguez Aurrecoechea B. Educación para la salud en el ámbito escolar. En: AEPap ed. Curso de Actualización Pediatría 2006. Madrid: Exlibris Ediciones; 2006. p. 187-200. Disponible en: https://www.aepap.org/sites/default/files/educacion_salud_escuela.pdf

10. Ruiz Alcalá C, García Marina M^a C, González García N. Gestión de un servicio de Enfermería Escolar. Metas Enferm 2012; 15(8): 50-55. Disponible en: <http://www.amece.es/images/2.gestion.pdf>
11. González Prieto N, García Dueñas P, Rodríguez Soriano S. Educación para la salud en centros educativos. Metas Enferm 2013; 16 (5): 68-72. Disponible en: <http://www.amece.es/images/9.eps.pdf>
12. Albizu Becerril N, Martínez Castro S, Rubio Alonso P. Cuentacuentos de Salud en la Población Escolar. Acercando la Enfermería al Aula. Nuber Cientif. 2018; 3(23): 58-63. Disponible en : <http://www.index-f.com.sabidi.urv.cat/nuberos/2017pdf/2358.pdf>
13. Madrid López Mª C. La enfermera propulsora de salud: Jóvenes y Educación para la Salud en colegios. Rev Paraninfo Digital . 2014; año VIII(20). Disponible en: <http://www.index-f.com.sabidi.urv.cat/para/n20/pdf/050.pdf>
14. Martín Rol, Javier David; Arrebola Galeote, Mónica; Castro Aparicio, Carlos Javier. Papel de la enfermera. Apoyo educativo en el ámbito escolar. Rev Paraninfo Digital. 2016. Año X(25). Disponible en: <http://www.index-f.com.sabidi.urv.cat/para/n25/pdf/062.pdf>
15. Gueterres, Évilin Costa; Rosa, Elisa de Oliveira; Silveira, Andressa da; Santos, Wendel Mombaqué dos. Educación para la salud en el contexto escolar: estudio de revisión integradora. Enferm Global -Esp- 2017. 16(2):1-13. Disponible en: <https://revistas.um.es/eglobal/article/view/235801/210221>
16. Gómez Herranz, López Córdoba Mª J. Experiencia de una Residente de Enfermería Familiar y Comunitaria (EFyC) en el Proyecto de Enfermería Escolar de Cantabria. Nuber Científ. 2016; 3(19): 10-15. Disponible en: <http://www.index-f.com/nuberos/2016pdf/1910.pdf>
17. Montoro García A, Fernández Gutiérrez P. La enfermera escolar. Opinión de los progenitores de niñas y niños que inician la escolarización. Metas Enferm dic 2017/ 2018; 20(10): 50-59. Disponible en: <https://www.enfermeria21.com/revistas/metast/articulo/81166/la-enfermera-escolar-opinion-de-los-progenitores-de-ninas-y-ninos-que-inician-la-escolarizacion/>
18. González Navarro S. ¿Qué aspectos consideran, las enfermeras de salud escolar, que son importantes en la promoción de la salud?. Rev Paraninfo Digital. AÑO VIII – N. 20 – 2014. Disponible en: <http://www.index-f.com.sabidi.urv.cat/para/n20/pdf/440.pdf>
19. Paris Álvarez M^a B, Gabela Ordoñez R. Profesionales de enfermería en los colegios: una experiencia innovadora. Nuber Cientif. 2012; 1(7): 70-75. Disponible en: <http://nc.enfermeriacantabria.com/index.php/nc/article/view/74/71>

20. García Blanco L. Una mirada profesional sobre la enfermería escolar. Nuber Cientif. 2017; 2(21): 44-49. Disponible en: http://www.enfermeriacantabria.com/web_enfermeriacantabria/docs/Nuberos_Cientifica_2_1.pdf
21. Luna Victoria Mori F, Bustamante Edquen S, Leitón Espinoza Z, Santillán Salazar R. Competencias de la enfermera en Instituciones educativas: una mirada desde los gestores educativos. Rev Gaúcha Enferm. 2018; 39:e2017-0152. Disponible en: <http://www.scielo.br/pdf/rgenf/v39/1983-1447-rgenf-39-e2017-0152.pdf>
22. Icart Isern Mº T, Garrido Aguilar E, Miguel Cañas S. Formación en enfermería escolar. Efectividad del taller “Cine y salud escolar”. FEM 2013; 16(4); 239-244. Disponible en: <http://scielo.isciii.es/pdf/fem/v16n4/original6.pdf>
23. Macías A, Gordillo L, Camacho E. Hábitos alimentarios de niños en edad escolar y el papel de la educación para la salud. Rev Chil Nutr Vol 39, Nº3, 2012. Disponible en: <https://scielo.conicyt.cl/pdf/rchnut/v39n3/art06.pdf>
24. López Gutiérrez I. Registro de intervenciones asistenciales de la enfermera escolar. Metas de Enferm oct 2014; 17(8): 55-59. Disponible en: <http://www.amece.es/images/registro.pdf>
25. Álvarez Terán R, Eguilaz Fanlo M, Miguel Moreno S. La enfermería escolar: un recurso necesario para la comunidad educativa. Contextos edc., 22(2018), 165-180. Disponible en: <https://publicaciones.unirioja.es/ojs/index.php/contextos/article/view/3374/3072>
26. Encinar Casado A. Enfermería escolar. La situación hoy en día. Rev. Enferm. CyL Vol 7- Nº 1(2015). Disponible en: <https://docplayer.es/18292295-Enfermeria-escolar-la-situacion-hoy-en-dia.html>